

ADHD-SYMTOM OCH NEGATIVA LIVSHÄNDELSE R VID SJÄLVMORDSFÖRSÖK

FORSKARE: Fredrik J. Vang, Aki Johanson, Mats B. Lindström, Lil Träskman-Bendz
KLINIK/INSTITUTION: Vuxenpsykiatri Lund, Psykiatri Skåne, Inst. för kliniska vetenskaper, Lunds universitet
E-POST: fredrik.vang@med.lu.se

FORSKNINGENS
DAG 2010
Depression
& mani

Människor som försöker begå självmord har ofta upplevt ovanligt många negativa händelser genom livet, som till exempel misshandel, sexuella övergrepp, eller separation. Vi har undersökt om detta skulle kunna förklaras av att de vuxit upp med ADHD-liknande besvär. Vi fann att ADHD-liknande symtom var särskilt kopplade till negativa livshändelser hos kvinnor men ej hos män som försökt begå självmord.

ADHD: symtombörda utan diagnos?

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) är en sjukdom som börjar under barndomen, och medför rastlöshet, koncentrationssvårigheter, och impulsivitet, som i sin tur medför en kaskad av problem i skola och familj. Även om diagnosen ADHD inte stämmer på en person, kan han eller hon fortfarande besväras av ADHD-liknande symtom, som medför svårigheter senare i livet.

ADHD-liknande symtom under barndomen som vi frågade efter var till exempel: att ha svårt att avsluta saker som påbörjades, att ha svårt att koncentrera sig och vara lätt disträherad, att handla utan att tänka, att dagdrömma när man bör vara uppmärksam, att ångra saker man gjort utan att kunna sluta, att vara spänd och inte kunna hålla kroppen stilla, att hamna i bråk med föräldrar och lärare, och att ha kort stubin.

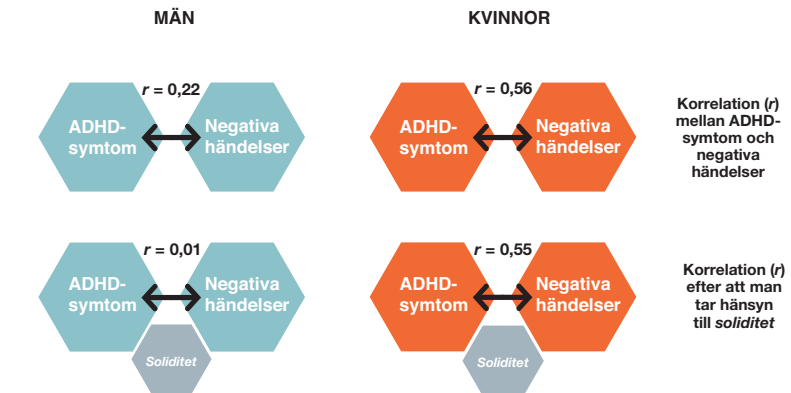
ADHD hos pojkar och flickor

ADHD hos pojkar och flickor visar sig på olika sätt: pojkar upplevs oftare som hyperaktiva och utåtagerande, medan flickor upplevs mer uppmärksamma av omgivningen.

Negativa livshändelser

Människor som försöker begå självmord har ofta upplevt ovanligt många negativa händelser genom livet. Vi intervjuade patienter om mobbning, sjukdom, sjukhusvistelser, brist på vänner, problem i relationer, besvär i familjen, fosterhemsplacering, försummad under uppväxt, besvärliga flyttningar, separationsupplevelser, förlust av nära och kära, sexuella övergrepp, droger, och kriminalitet.

Hos de patienter vi studerar, har vi sett

att de som försökt begå självmord framför allt rapporterar mer problem i relationerna till andra, oftare upplever sig som försummade under uppväxten, oftare rapporterar sexuella övergrepp under barndomen, och har haft tidiga psykologiska problem eller psykiatrisk kontakt. Vi har också sett att de patienter som rapporterar sådana livshändelser samtidigt har varit utsatta för många negativa livshändelser totalt, när man räknar ihop alla typer.

ADHD-liknande symtom gör livet svårt för kvinnor

Vi intervjuade patienter som försökt begå självmord om negativa livshändelser. Vi bad dem även fylla i själsvaktningsskalor om olika psykiska symtom

under barndomen och olika personlighetsdrag.

Hos kvinnor fanns det ett samband mellan ADHD-liknande symtom i barndomen och negativa livshändelser under livet ($r=0,56; n=19; p=0,01$). Hos män, var detta samband svagare, och inte statistiskt säkerställt ($r=0,22; n=19; p=0,4$).

Från våra andra studier visste vi att ett personlighetsdrag, *soliditet*, skulle kunna vara viktigt. Låg *soliditet* innebär att man söker spänning, variation i sina förhållanden, och handlar impulsivt, och låg *soliditet* är förmodligen en riskfaktor för till exempel missbruk. Därför undersökte vi sambandet mellan ADHD-liknande symtom och negativa livshändelser efter att ha korrigerat båda för *soliditet*. Hos kvinnor var sambandet i stort sett oförändrat

($r=0,55$), medan det hos män inte fanns något samband kvar överhuvudtaget ($r=0,01$).

Slutsats

Hos kvinnor som försöker begå självmord finns ett samband mellan ADHD-liknande symtom i barndomen och negativa livshändelser. Hos män är sambandet svagare, och är kanske mer kopplat till impulsiva, spänningssökande personlighetsdrag.